

BORDERLINE KİŞİLİK BOZUKLUĞUNDA EMPATİYE DAİR BİR GÖZDEN GEÇİRME

 Haydeh FARAJI^a

 Betül İPEK^b

Özet

Borderline Kişilik Bozukluğu (BKB), duygulanımda dalgalanmaların, kişilerarası ilişkilerde dengesizliğin ve benlik karmaşasıyla beraber dürtüsel davranışların olduğu bir psikiyatrik bozukluktur. BKB tanısı almış olan bireylerin, tutarsız davranışlarının varlığı kişiler arası ilişkilerdeki işlev kaybı ve zorlanmalara neden olmaktadır. Bireyin kendisini karşısındaki bireyin yerine koyarak, ilgili durum ve yaşantıya karşısındaki bireyin penceresinden bakması ve karşısındaki bireyin duygu, düşüncesini hissetmesi empati olarak tanımlanır. BKB üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında kişilerarası ilişkilerde önemli bir rolü olan empatinin BKB söz konusu olduğunda farklılaşabildiği görülmektedir. Bu çalışmada BKB'de empatinin değerlendirilmesini sağlamak amacıyla borderline kişilik bozukluğunda empati olgusu üzerine yapılan araştırmalara ilişkin araştırma bulgularına yer verilmiş, araştırma, konuyla ilgili yayınların retrospektif taranması biçiminde gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar ışığında BKB tanısı almış olan bireylerin kişiler arası ilişkilerinde empati yetilerindeki farklılaşmanın rolü olabileceği görülmektedir. BKB tanısı alan bireylerin ebeveyn ilişkileri, aile tutumları ve travmatik ve/veya olumsuz çocukluk dönemi yaşantılarının empati becerisinde azalma özellikle de bilişsel empati becerisinde azalma ile ilişkili olduğu belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Borderline kişilik bozukluğu, Empati, Duygusal empati, Bilişsel empati.

A REVIEW OF EMPATHIA IN BORDERLINE PERSONALITY DISORDER

Abstract

Borderline Personality Disorder (BPD) is a psychiatric disorder in which there are fluctuations in affect, instability in interpersonal relationships, and impulsive behaviors with self-complexity. The presence of inconsistent behaviors of people who are borderline personality disorder causes loss of function and difficulties in interpersonal relations. Empathy is defined as the individual's putting himself in the place of the other individual, looking at the relevant situation and experience from the window of the individual opposite, and feeling the feelings and thoughts of the other individual. When the studies on BPD are examined, it is seen that empathy, which has an important role in interpersonal relations, can differ when it comes to BPD. In this study, the findings of research on the phenomenon of empathy in borderline personality disorder were included in order to evaluate empathy in BPD, and the research was carried out as a retrospective review of

^aDr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, hfaraaji@gelisim.edu.tr

^bUzm. Psk., info@betulipek.com

Makale Geliş Tarihi: 04.04.2022, Makale Kabul Tarihi: 09.09.2022

publications on the subject. The individuals who are being BPD have superficial and weak interpersonal relationships, which associated with poor empathy skills. In the light of the studies, it is seen that the differentiation in empathy skills may play a role in the interpersonal relations of individuals diagnosed with BPD. It is stated that the parental relations, family attitudes, and traumatic or adverse childhood experiences of individuals diagnosed with BPD are associated with a decrease in empathy skills, especially cognitive empathy skills.

Keywords: Borderline personality disorder, Empathy, Affective empathy, Cognitive empathy.

Giriş

Borderline kişilik bozukluğu (BKB), bireyin kendiliğinde, kişilerarası ilişkilerinde, duygulanımında, davranımında ve diğer bileşenlere göre daha sınırlı olmakla birlikte bilişlerinde görülen düzensizlik ve değişkenlikle karakterize bir bozukluktur (Faraji, 2021). BKB genç yetişkinlik döneminin başlarında ortaya çıkmakta, bireyin benlik algısında ve duygulanımında tutarsızlık, kişiler arası ilişkilerinde istikrarsızlıkla beraber terk edilmeye yönelik aşırı hassasiyeti ve dürtüsellliği barındırmaktadır (APA, 2013). BKB tanısı alan bireylerin gündelik yaşamlarındaki değişken ruh halleri hızlı şekilde göze çarpmakta, bireyler yoğun öfke ve kronik reddedilme ve/veya terk edilme korkusu taşımaktadır. Yalnızlık, anlamsızlık ve içsel boşluk hissiyle ilgili yakınmaları mevcuttur (Leichsenring, 2011). Duygularını düzenlemede güçlük çeken bireyler, belirtilerle başa çıkmak için çeşitli eylemlere başvurmakta (Faraji & Tezcan, 2022), kendilerini sabote edici tutum ve davranışlarda bulunmaktadır (Faraji & Güler, 2021). Bu eylemlerin başında kendini yaralama yer almaktadır. Bununla beraber madde, alkol kullanımı, kontrolsüz cinsellik, alışveriş ve yeme atakları şeklinde davranışlar görülmektedir (Zanarini vd., 2006).

BKB'nin hem toplumda hem de klinik ortamlarda görülme oranı oldukça yüksektir. Bu oran klinik örneklerde %15-20 arasında olup, genel yaygınlık oranına göre daha yüksek oranda seyretmektedir (APA, 2013). Yaşam boyu yaygınlığının ise %5,9 olduğu düşünülmektedir (Grant vd., 2008). BKB tanısı alan bireylerin %10-12'si ayakta tedavi görürken iken eş tanı alarak hastanede yatarak tedavi gören bireylerin %20-22'sinde BKB görülmektedir (Ellison vd., 2018). BKB tanısı alan bireylerin kendilerine zarar verme ve intihar girişimleri sebebiyle hastanelerin acil servislerine sıklıkla başvurmaktadır (Yen vd., 2021). BKB tanısı alan bireylerin %20'sinde intihar riski, %10'unda ise intihar girişimi ile karşılaşmaktadır (APA, 2013).

BKB'nin risk faktörleri tam olarak bilinmemekle birlikte genetik ve psikososyal faktörlerin zemin hazırlayıcı olduğu (Cattane vd., 2017), genetik aktarımın %40 oranında etkisi olabildiği görülmektedir (Courtney-Seidler vd., 2013). Ancak genetik aktarımla ilgili araştırmalar sınırlı sayıdadır (Witt vd., 2017). Bununla birlikte tek yumurta ikizlerinde BKB görülme oranının çift yumurta ikizlere göre daha yüksek olduğu bilinmektedir (Torgersen, 2000). Borderline kişilik bozukluğu ile ilgili yapılan çalışmalarda en yaygın görülen etiyolojik faktörlerden bir tanesi de psikososyal faktörlerdir (Plomin vd., 2000). Psikososyal faktörler başlığı altında en sık araştırma konusu olarak incelenen çocukluk çağı travmalarıdır (Bornovalova vd., 2013). Borderline kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerin %30- 90'ında çocukluk çağı

travma geçmişi söz konusudur (Zanarini, 2000; Faraji & Tezcan, 2022). Reich vd. (1997) BKB tanısı alan bireylerin %10 -73'ünde fiziksel, %16-70'inde cinsel istismar bildirmektedir. Johnson vd. (1999) yapmış oldukları çalışmada borderline kişilik bozukluğu ve çocukluk çağı travması arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırma 639 çocuğun katılımı ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda ise anne-baba tutumu ve psikopatolojisi, çocukluk çağındaki istismar ve ihmalin genç erişkinlikte Borderline kişilik bozukluğu ile anlamlı ilişkisi tespit edilmiştir. Taciz ve ihmal sürecinde cinsel eylemin türü, eyleme yönelik zor kullanıp kullanılmadığı, çocuğun yaşı ve son olarak anne-babanın yaşananlara yönelik tutumlarının önemli yere sahip olduğu belirtilmektedir (Kutlu, 2018).

BKB üzerine yapılan araştırmalarda, bireylerin sosyal çıkarımları anlamına gelen sosyal bilişe daha odaklanılmaktadır (Doras vd., 2013; Roepke vd., 2013; Németh vd., 2018). Sosyal biliş alanındaki kavramlardan biri olan zihinselleştirme bireyin kendini ve başkalarını örtük ve açık bir şekilde anlamasını içermekte ve çocukluk boyunca erken sosyal etkileşimlerde geliştirilmektedir (Dimopoulou vd., 2017). Zihinselleştirme temelli teori, hatalı bir zihinselleştirme gelişiminin BKB etiyojisine katkıda bulunduğunu öne sürmektedir. Yeterince iyi bir bakım veren, çocuğun ifade ettiği zihinsel durumunu (örneğin ağlama) empatik olarak yansıtarak çocuğun varlığından ve etrafındaki diğerlerinin onun varlığı ile ilgili olduğundan emin olmasını sağlar (Winnicott, 2019). Bu, çocuğun kendisinin ve diğerlerinin tutarlı bir temsillerini içselleştirmesine yardımcı olur (Fonagy & Bateman, 2008). Ayrıca, bakıcılar, sosyal açıdan ilgili bilgileri ilettiklerini, görünür ipuçlarıyla da (uygun göz teması) belirtmiş olurlar (Sperber & Wilson, 2002). Bu da bebeğin başkalarından aldığı bilgilerin doğru ve güvenilir olduğuna dair genel varsayım olan epistemik güveni besler, kasıtlı olarak yanlış bilgilendirilmediğini garanti eder ve verilen bilgileri dünya hakkındaki bilgimizle bütünleştirmesine izin verir (Fogany vd., 2015; Sperber & Wilson, 2002; Sperber vd., 2010). Buna karşın, BKB tanısı alan bireyler borderline kişilik bozukluğu da dahil olmak üzere çeşitli psikopatolojiler taşıyan bakım vericilere sahip olmakta (Faraji & Tezcan, 2022) ve özellikle duygusal istismar ve ihmal olmak üzere, klinik olmayan yetişkin nüfusa göre 13 kat daha fazla olumsuz çocukluk çağı yaşantıları ile karşılaşmaktadır (Porter vd., 2021). Değişken ve tutarsız tutum ve davranışlar sergileyen, ihmal ve hatta istismar eden bakım vericilerle olan yaşantıların BKB'li bireylerin kendi içsel süreçlerine güvenlerini kırdığı, bireylerin zihinselleştirme yetilerinin kusurlu bir gelişim gösterdiği, bu doğrultuda bireylerin hem kendilerini hem ötekileri algılamalarının dolayısıyla da empati yetilerinin olumsuz etkilendiği düşünülmektedir.

Empati bireyin karşısındaki bireyin duygularına ve düşüncelerine objektif bir pencereden bakabilmesi ve bunları anlamasıdır. Bu tanımla empatinin hem duygusal hem de bilişsel bileşeni kapsamaktadır (Cohen & Strayer, 1996).

A. KAVRAMSAL OLARAK EMPATİ VE GELİŞİMİ

Kökene öz bilinçten gelen empati, *Einfühlung* (Empati) olarak isimlendirilerek, XIX. yüzyılda Theodor Lipps tarafından ilk kez tanımlanmıştır. *Einfühlung* (Empati) kavramının temeline bakıldığında estetik ve felsefeye uzandığı görülmektedir. Lipps tarafından ilk kez kullanılan *empfindung* terimi, nesnenin içerisinde bireyin kendi yansımalarını görmesi olarak ifade edilmiştir (akt. Ersoy & Köşger, 2016). Edward Titchener (1909) *empfindung* terimini, İngilizceye "empathy" olarak çevirirken eski Yunancada "*empathia*" kelimesinden ilham almıştır. Titchener'a (1909) göre empati kavramı, karşısındaki kişinin

davranışlarına karşılık verirken, duygusunun fiziksel olarak taklit edilmesi ve karşıdaki kişiyle birlikte hissedilmesidir. Lauren Wispe (1987) ise empatiyi hissetmek şeklinde tanımlamaktadır. Bireylerin hissettikleri temel duygularla beraber olaylar karşısında kendilerini karşılarındaki bireyin hem zihinsel hem de duygusal olmak üzere yerine koyma kapasitesi olarak açıklamaktadır (Goleman, 1999).

Psikolog Lipps (1897) tarafından kullanılan *emfühlung* kavramı bu sayede ilk kez psikoloji literatüründe yer almıştır. Lipps bilgiyi üç farklı başlıkta incelemiştir; bireyin kendisine ilişkin, nesnelere ilişkin ve diğer insanlara ilişkin bilgi. Bilginin üçüncü türüne ulaşmak içinse *emfühlung* kavramından bahsetmiş, *emfühlung* kavramını, bireyin kendisini karşılarındaki nesneye aktarması sonucu o nesne içinde kendini bulması ve hissetme süreci olarak tanımlamıştır. (Montag vd., 2008).

Empati kavramının 1920'li yıllardan sonra farklı kuramcılar tarafından farklı anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Freud için empati kavramını karşılayan *özdeşim* kavramı mevcuttur. Freud'a göre empati, olayları karşıdaki insanın yaşadıklarıyla düşünmek, yorumlamak ve bulmaktır (Freud, 1920). Kohut'un (1977) görüşleri ise empatiye farklı bir bakış getirmiştir. Kohut'a (1977) göre hastaların iç yaşantılarını anlamak için empati faydalı bir kaynaktır ve aracılı bir içsel gözlemi sunmaktadır. Terapi süreçlerinde empati kavramının, terapistin danışanın dünyasına iç-gözlem yapabilmesinde araç olduğunu vurgulamıştır. Bu sayede terapist, danışanın yerine kendisini koyarak, danışanın neler hissedebileceğini algılayacaktır. Bununla beraber anne ve çocuk arasındaki ilişkide, empatinin oldukça önemli bir rolü olduğunu ve empati düzeyleri yüksek annelerin çocukların benlik gelişiminde büyük rol oynadıklarını belirtmiştir (Kohut, 1977).

Carl Rogers (1983), terapi sürecinde empati kavramının önemi vurgulayarak; empatiyi terapistin kendi çabası ve etkin şekilde terapi sürecinde bulunması ve bu sayede danışanın içsel dünyasına giriş anahtarı olarak tanımlamaktadır. Rogers (1938), empatiyi dört alt başlık altında incelemiştir; duygusal, bilişsel, ahlaki ve davranışsal empati. Empatinin duygusal bileşeni, başkalarının içsel duygularını anlama ve yansıtma kapasitesi olarak tanımlanırken ahlaki bileşeni ise kişinin empati yaparken içsel motivasyon kapasitesidir. Empatik tutumun iletişim noktasında sergilenmesi ise davranışsal boyutu ifade ederken, başkalarını anlama, onların penceresinden bakabilme ve düşüncelerine yönelik fikir yürütme ise bilişsel bileşendir (Rogers, 1957).

Empatinin önemli bileşenlerinden olan duygusal empati; kişinin karşılarındaki kişinin duygularını hissedebilmesi ve beraberinde kişinin duygusuna uygun davranmasıdır. Duygusal empati bileşenleri; karşıdaki kişinin duygularına sempati duyarak iç gözlem yapmaktır (Mehrabian & Epstein, 1972). Duygusal empati için ön koşul ise duygu tanımlamadır. Kişinin duyguları tanımlaması hissedilen duyguları ve şiddetini fark ederek, ayırt etmek becerisidir. Bununla beraber olay sonrası duygusal varsayım yapabilme imkânı yaratır. Duygusal empatide zihinsel ve bilişsel süreçten öte jest-mimiklerin, ses tonundaki işaretlere dikkat edilmektedir (Baron vd., 2004).

Bilişsel empati bireylerin öz algılama düzeylerinin yüksek olmasıyla değil karşılarındaki kişinin bakış açısını anlama becerisine sahip olmakla tanımlanır (Milton vd., 2018). Bilişsel empati, bireyin iletişim kurduğu kişinin iç dünyasındaki duyguları, düşünceleri bilişsel açıdan fark etmesidir (Eisenberg & Fabes, 1990). Gözlem ve düşünmeyi kapsayan bilişsel empati, karşıdaki bireyin hissettiği duyguyu

deneyimlemekten ziyade kişinin bakış açısını anlamaya odaklanarak o kişinin bakış açısından bakabilmek olarak tanımlanmaktadır (Batchelder vd., 2017). Empati kavramında duygular kadar düşünmenin de önemli yere sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu sayede karşıdaki kişinin hissettiği duyguları hem sözel hem de sözsüz olarak tanımlama kapasitesini etkinleştirir (Milton vd., 2018).

Empati düzeyini etkileyen farklı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler arasında bireyin ebeveynlerinin önemli yere sahip olduğu görülmektedir. Anne ve baba ilişkisi, empati gelişimini etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Anne babanın, çocuğun kendisini ifade ederken duygularını ifade etmesine ve tanımlamasına yardımcı olması; kabul edici ve sıcak bir ilişki içinde davranışlarının karşısındaki yansımalarından söz etmesi empati gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Garber vd., 1997). Kabul edici ortamda büyüyen çocukların sosyal ilişkilerinde empati kapasitelerinin gelişmiş olduğu ifade edilmektedir (Davidov & Grusec, 2006). Çocuklarına kucaklayıcı davranış sergileyen annelerin çocuklarının empati düzeylerinin, çocuklarını ihmal ve kabul etmeyen annelerin çocuklarına göre empati düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Clarke, 1984; Kohn, 1991). Bununla beraber anne-baba ilişkileri sıcak olan çocukların anne ve babaları tarafından reddedi tutuma maruz kalan çocuklara göre akranlarıyla olan ilişkilerinde daha empatik yaklaşımlar sergiledikleri belirlenmiştir (Eisenberg & Fabes, 1998). Pozitif ebeveynlik ve empati ile çocuklarına yaklaşan ebeveynlerin çocukları daha yüksek öz düzenleme becerisi ve yabancılara, arkadaşlara ve aileye karşı daha yüksek empatik tutumlar sergilemektedir (Padilla-Walker & Christensen, 2011).

Empati düzeyini etkileyen faktörler arasından cinsiyet faktörünün olduğu görülmektedir. Erkeklerin empati düzeyleri kadınlara oranla daha düşük olduğu bildirilmektedir (Michalska vd., 2013). Yeni doğan bebekler üzerinde yapılan araştırmada, kız bebeklerin erkek bebeklere göre başka bir bebeğin ağlamasına daha fazla eşlik ettiği gözlemlenmiştir. Gelişim süreciyle beraber empati düzeyinin kadınlarda artarak devam ettiği görülmüştür (Hoffman, 1977). Eisenberg ve Lennon (1983) tarafından yapılan çalışmada, erkeklerin ve kadınların empati kapasiteleri becerileri değerlendirilmiştir. Erkeklerin hemcinslerine yönelik empatik davranış sergilemelerinin, kadınlara göre daha zayıf olduğu bulunmuştur. Erkeklerin iletişimdeki ipuçlarını yakalama ve fark etmeye yönelik tutumlarının zayıf olması empati kapasiteleriyle ilişkilendirilmiştir (Eisenberg ve Lennon, 1983). Yapılan başka bir çalışmada ise 6-7 yaş arası çocuklara, ihtiyaç sahibi kişiye yönelik bağış vermeleri yönergesi verilmiştir. Fakat çocuklara önce empatik yaklaşımları daha sonra bağış vermeleri istenmiş, ardından ise sadece ihtiyaç sahibi birey olarak değerlendirilmeleri istenmiştir. Bu yönerge karşısında kız çocuklarının iki seçenek karşısında da aynı bağışı verdikleri görülürken, erkek çocuklarının empatik yaklaşımları noktada daha yüksek bağış verdikleri gözlemlenmiştir. Bu durumu açıklamada erkek çocuklarının motivasyonel durumlarına bağlı olarak empati düzeyinin daha çok etkilenebildiği düşünülmüştür (Ickes vd., 2000).

| 1298 | Sosyal bilişsel yetenekler, BKB dahil olmak üzere çeşitli psikopatolojilerde zedelenmiş haldedir. Bununla birlikte BKB'de görülen belirtilerin çoğunun sosyal bağlamlarda ortaya çıktığı bilinmekte, bu durum BKB'nin anormal sosyal biliş ile belirli olduğu hipotezine yol açmaktadır (Lazarus vd., 2014; Roepke vd., 2013). Bireylerin, iletişimde oldukları diğerleirinin içsel süreçlerine yönelik farkındalığın düşük olması nedeniyle yaşadıkları problemleri tanımlarken empati kavramı dikkat çekmektedir

(Hoffman, 1977). Bu doğrultuda BKB tanısı alan bireylerin ilişkilerindeki işlevsel olmayan tutum ve davranışların sebepleri arasında empati kapasitesinin zayıf olmasının yer aldığı düşünülmektedir. (Wingenfeld vd., 2018). BKB'de sosyal bilişi değerlendiren çalışmalarda genellikle zihinselleştirme yeteneklerine (Fonagy & Bateman, 2016) veya yüz duygu tanımaya (Mitchell vd., 2014) odaklanırken, sosyal bilişin bir başka önemli yönü olan empati hakkındaki görüşler çelişkilidir.

Empatinin temel bakım verici (genellikle anne-baba) ile kurulan ilişkilerde geliştirilen bir yeti olması sebebiyle bu süreçteki aksaklıklar, kişilerarası ilişkilerde tekrarlanmakta ve ilişkilerin kalitesini olumsuz etkilemektedir (Salgado vd., 2020). Benzer şekilde borderline kişilik bozukluğu tanısı almış bireylerin öykülerinde de anne baba faktörü önemli bir rol oynamakta olup, ebeveynlerinin koruyucu olarak eksik oluşu, ihmal ve istismar yaşantıları borderline kişilik bozukluğu için yatkınlaştırıcı etkenler arasında incelenmektedir (Faraji & Tezcan, 2022). Bu çalışmanın amacı ilişkilerin en temel öğelerinden biri olan empatinin, en temel sorun alanı ilişkiler olan borderline kişilik bozukluğu hastalarındaki işleyişini değerlendirmek üzere yapılan çalışmaların incelenmesidir.

B. YÖNTEM

Bu çalışmada, Borderline kişilik bozukluğu ve empati kavramları incelenmiş olup, iki kavram arasındaki ilişkiyi kapsayan çalışmalar derlenmiştir. Literatür taramasında BKB ve empati üzerinde yürütülen çalışmaların geniş perspektiften incelenebilmesi ve güncel etkililiğinin belirlenebilmesi adına kaynaklardan taranarak ulaşılabilen çalışmalar ile sınırlandırılmıştır. Derleme çalışmasında Türkçe ve İngilizce kaynaklar üzerine tarama yapılmıştır. Tarama yapılırken Türkçe olarak; borderline kişilik bozukluğu, empati, bilişsel empati ve duygusal empati anahtar kelimeleri, İngilizce olarak ise borderline personality disorder, empathy, cognitive empathy ve emotional empathy kullanılmıştır. Türkçe çalışmalar Yök Tez ve Dergipark veri tabanlarında, İngilizce çalışmalar ise Apa Psycnet, Pubmed, Science Direct veri tabanlarında gerçekleştirilmiştir. Bu tarama sonucunda ulaşılan araştırmalardan 39 çalışmaya yer verilmiştir. Kriterleri karşılamayan çalışmalar dahil edilememiştir. Tarama kapsamına dahil edilecek araştırma makaleleri için kriterleri; BKB ve empati ile ilgili makaleler, BKB ve bilişsel empati ile ilgili makaleler ve BKB ve duygusal empati ile ilgili makalelerdir. Tarama sırasında yetişkin yaş grubu hastaları içeren araştırmalara yer verildi. Tarama yapılırken çalışmaya dahil edilmeyen çalışmalar için dışlama kriterleri ise; dili Türkçe ya da İngilizce olmayan makaleler, örneklem sayısı kısıtlı olan çalışmalar, BKB ve empati ilişkisini incelenmemiş araştırmalar ve sadece özetine ulaşılabilen makaleler olarak belirlenmiştir. Çalışmada yer verilen araştırmalar BKB tanısı alan bireylerin nasıl bir empati becerisi sergilediğini belirleyenlerden başlamakta daha sonrasında ise empatideki kısıtlılıklarını ve bu kısıtlılıkların olası sebeplerini tespit etmeye yönelik çalışmalara yer verilmektedir.

C. BULGULAR

Borderline kişilik bozukluğu, duygulanımsal alan başta olmak üzere davranışsal ve bilişsel işlev bozukluğundan kaynaklanan yaygın davranışsal ve kişiler arası zorluklarla belirli bir bozukluktur (Faraji, 2021). Kişiler arası ilişkilerde işlevsel olmayan davranışlar ve duygusal tutarsızlık, borderline kişilik bozukluğu tanısı için ayrı tanı olarak kabul edilmektedir. Söz konusu belirtilerin varlığı ise kişilerin ailevi, sosyal ve romantik ilişkilerinde problem yaşamalarına sebep olmaktadır (Jeung &

Herpetz, 2014). BKB tanısı alan bireylerin ilişkisel sorunlarıyla ilişkili görülen başlıca faktörlerden biri empatidir. BKB tanısı alan birçok birey, başkalarıyla empati kurmakta güçlük çekmekte ve sosyal dışlanmaya karşı duyarlı olabilmektedir (Flashbeck vd., 2017). Empati ve zihinselleştirme süreçlerindeki güçlüklerin, BKB hastalarının sosyal ilişkilerindeki bozulmayı ve başarısızlıkları açıkladığı düşünülmektedir (Sesar vd., 2022).

Decety ve Jackson (2013), çocukluk döneminde travmatik deneyime maruz kalan kişilerin, diğer kişinin bakış açısını anlama bilişsel yeteneklerinde bozulma olduğunu belirtmektedir. Erken dönem olumsuz yaşam deneyimleri (ebeveyn ihmali, stresli durumlara tanıklık) sosyal-duygusal işlemeyi bozmaktadır (Eidelman-Rothman, 2016; Grimm vd., 2017). Erken olumsuz yaşam deneyimlerinin etkilerinin erken başlangıç ve zaman içinde devamlılık söz konusuda olduğunda arttığı belirtilmektedir (Birn vd., 2017; McLaughlin & Lambert, 2017). Erken dönemde olumsuz yaşam deneyimlerine maruz kalan yetişkinlerde, olumsuz duygusal uyaranlara anormal sinirsel tepkiler ve sosyal işlevsellikten sorumlu beyin bölgelerinde hasar görülmektedir. Erken dönem olumsuz yaşam deneyimlerine maruz kalan çocuklar ve ergenler duygusal yüz ifadelerinin daha az işleyebilmekte, bu durum empatiyi sürdüren duygusal işlemede zorluklar olduğuna işaret etmektedir (Herzber & Gunnar, 2020).

BKB tanısı alan bireylerin çoğunun ilginç bir yönü diğerlerinin iç dünyasına oldukça doğru bir şekilde uyum sağlama konusundaki bariz yetenekleridir. Bu durum sınırda empati olarak tanımlanmakta, sınırda empati, BKB tanısı alan bireylerin kişilerarası ilişkilerindeki bozulma ile ilişkilendirilmektedir (Gunderson vd., 1981). Frank ve Hoffman (1986), "sınırda empati" kavramı için ampirik kanıtlar sağlamak ve hem borderline hem de borderline olmayan bireyler için empati ile hatırlanan ebeveyn uygulamaları arasındaki ilişkiyi araştırmak üzere bir çalışma yürütmüşlerdir. BKB tanısı alan kadın bireylerden oluşan 14 kişilik bir grup ile 10 kişiden oluşan nevrotik bir kontrol grubu arasında sözel olmayan duyarlılık testleri ve hatırlanan ebeveyn uygulamaları üzerinde yaptıkları karşılaştırmalar sonucunda, BKB tanısı alan bireylerden oluşan grubun önemli ölçüde daha yüksek sözel olmayan duyarlılık gösterdiği ve bu bireylerin her iki ebeveynlerini de daha ihmalkâr olarak hatırladığı belirlenmiştir. Sonuçlar sözel olmayan duyarlılık ve ebeveyn uygulamaları arasındaki ilişki, maternal simbiyozdan ziyade duygusal ihmalin sınırda empati ile ilişkili bir faktör olduğunu öne süren teorilerini desteklemektedir.

Flashbeck vd. (2017) fiziksel ve psikolojik acı için empatiyi birinci ve üçüncü şahıs bakış açılarından incelemek üzere "Sosyal Etkileşim Empati Görevi"ni geliştirerek yürüttükleri araştırmalarında BKB'li 50 kadın birey ile yaş ve cinsiyet açısından eşleştirilmiş 48 kişiden oluşan bir kontrol grubunun empati ve aleksitimi düzeylerini kıyaslamışlardır. Çalışma sonuçları BKB'li hastaların, nötr durumlar ve fiziksel acılara kıyasla psikolojik olarak acı veren durumları, sağlıklı kontrollere göre, daha acı verici olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Yanı sıra, BKB'li hastalar, psikolojik acıyı birinci şahıs perspektifinde değerlendirdiklerinde, üçüncü şahıs perspektifinden daha yoğun olarak deneyimlediklerini bildirmişlerdir. Kontrol grubunu oluşturan sağlıklı bireylerde ise durumun birinci şahıs ya da üçüncü şahıs perspektifinden değerlendirilmesinin, algılanan acı düzeyinde bir ayrıma yol açmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte kontrol grubu katılımcıları fiziksel acıyı psikolojik acıdan daha yüksek düzeyli değerlendirme eğilimi göstermiştir.

Grzegorzewski vd. (2019) BKB de empatiyi inceledikleri çalışmalarında 30 BKB tanısı alan kadın katılımcı ile kontrol grubunu oluşturan 38 katılımcıya Bilişsel ve Duyuşsal Empati Anketi, Öz-Bildirim Özgeciler Ölçeği uygulamışlardır. Çalışma sonuçları BKB de bilişsel empatinin önemli ölçüde azaldığını ancak duygusal empatide gruplar arasında bir farklılaşma olmadığını ortaya koymaktadır. BKB hastalarının, özellikle başkalarının ne hissettiğini hayal etmede ve onların ihtiyaçlarına özgecil yanıt vermede güçlük çekebilecekleri belirtilmektedir. Çalışmacılar borderline kişilik bozukluğu tanısı alan kişilerin, ilişkilerindeki işlevsel olmayan davranışlarının sebepleri arasında bilişsel empati kapasitesinin zayıf olmasının yer aldığını vurgulamaktadır (Grzegorzewski vd., 2019).

Niedtfeld vd. (2017) 34 BKB tanısı alan birey ve 32 sağlıklı kontrole, prozodi, yüz ifadesi ve konuşma içeriği barındıran video klipler sundukları bir çalışma tasarlamışlardır. Deneysel koşullar, bu iletişim kanallarından birinde nötr ifadeler sunarak belirsizliğe neden olacak şekilde tasarlanmıştır. Katılımcılardan aktörlerin duygusal durumuna dair fikirleri, bu fikre ne kadar güvendikleri ile kendi duygusal durumlarını belirtmeleri istenmiştir. Çalışma sonuçları BKB tanısı alan bireylerin, tarafsız hikayeler sözsüz olarak ifade edilen duygulardan oluştuğunda daha yüksek düzeyde duygusal empati gösterdiğini, buna karşın tüm kanallar açık biçimde duygu yüklü olduğunda, BKB tanısı alan bireylerin duygusal empati düzeylerinin sağlıklı kontrollerden daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Bilişsel empati noktasında BKB tanısı alan bireyler ile sağlıklı bireyler arasında fark belirlenmemiş, ancak BKB tanısı alan bireylerin kendi empatik izlenimlerine dair güvenlerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, BKB'li hastaların, duygular sözsüz olarak ifade edildiğinde daha yüksek duygusal bulaşma yaşadığını ve değişmiş duygusal empati gösterdiğini göstermektedir. Bu durum yanlış anlamalara ve yetersiz sosyal davranışa katkıda bulunabilmekte, söz konusu güçlük özellikle duyguların sözsüz ifadeleri karşısında artmaktadır. BKB'li bireyler sözel ve sözsüz ipuçları arasında çelişki olduğunda sözsüz ipuçlarını daha ön planda tutma eğilimi sergilemekte, bu durumun hastaların kişilerarası ilişkilerini bozucu etki gösterdiği düşünülmektedir (Niedtfeld, 2017).

Smith (2013), Peter Hobson'ın bir makalesi hakkında yorumlarında borderline kişilik bozukluğunda empatik değişkenliğin varlığını ileri sürmekte ve BKB ile otizmi karşılaştırmaktadır. BKB ve otizmi çocukluk çağı travmatik veya olumsuz yaşantıları sonucu ortaya çıkan, empati değişkenliğinin, farklı görünümüleri olarak değerlendirmektedir. Smith e (2013) göre hem otizm hem de BKB, zihinselleştirme veya bilişsel empati olarak bilinen yetenekte zorluklar içermektedir. Smith (2013) BKB ya da otizmi olan kişilerde bilişsel empatinin bozulmasına karşın duygusal empatinin arttığını savunmaktadır.

Flashbeck vd. (2017) geçmişte yaşanan olumsuzlukların empati üzerinde etkisinin olduğunu belirtmektedir. Wingenfeld vd. (2018) psikososyal stresin sağlıklı katılımcılarda duygusal empatiyi geliştirdiği bilgisinden yola çıkarak stresin BKB'de empatiyi etkileyip etkilemediğini belirlemek üzere yürüttükleri çalışmalarında BKB'li 47 kadını ve 47 sağlıklı kadını Trier Sosyal Stres Testine veya bir kontrol durumuna tabi tuttuktan sonra, tüm katılımcılara Çok Yönlü Empati Testi (MET) uygulanmışlardır. Kontrol koşulunun ardından yapılan ölçümlerde BKB tanısı alan bireyler ile sağlıklı katılımcılar arasında fark bulunmazken, BKB grubunun stres sonrası duygusal empati puanlarının sağlıklı bireylere göre anlamlı derecede düşük olduğu belirlenmiştir.

Acı algısında rol oynayan beyin mekanizmalarını inceleyen mevcut literatürde, araştırmacıların, bireylerin kendisinde ya da diğerlerinde acıya verdikleri örtüşen tepkilerin, insanın empati kapasitesini işaret ettiğini teorisi üzerinden hareket eden Eidelman-Rothman (2016), daha önce ciddi yaralanmalara maruz kalmış gazilerde acı işleme dinamiklerini değerlendirerek, aşırı acıya önceden maruz kalmanın ağrı algısını nasıl etkilediğini araştırdıkları bir çalışma düzenlemişlerdir. Daha önce yoğun düzeyde acıya maruz kalan 28 katılımcı çalışma grubunu oluştururken böyle bir acı deneyimi geçmişi olmayan 15 katılımcı kontrol grubunu oluşturmaktadır. Katılımcılara acılı ve acısız (nötr) koşullarda uzuvların fotoğraflarını görüntülerken tam beyin manyetoensefalografisi (MEG) uygulanmıştır. Çalışma sonucunda acıya maruz kalan katılımcıların, acıdan acıya farklılaşmanın olmadığı, posterior singulat kortekste atipik bir acı tepkisi sergiledikleri belirlenmiştir. Çalışma sonuçları, aşırı acıya maruz kalan bireylerin nötr uyarıların potansiyel olarak tehdit edici olarak algılayabileceğini düşündürmekte, başkalarının durumlarına verilen nöral tepkiye geçmiş deneyimlerin rolünü vurgulamaktadır (Eidelman-Rothman, 2016).

Grimm vd., (2017) 502 sağlıklı katılımcıda sosyal biliş değerdendirilmişlerdir. İlgili çalışmada erken yaşam stresi (EYS), Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, sosyal biliş Çok Yönlü Empati Testi ve Empati Katsayısı ile ölçülmüştür. Çalışma bulgularınca; EYS'nin şiddetinin, duygusal empatinin azalmasıyla ilişkiliyken bilişsel empatiyle ilişkili olmadığı, EYS'ye hassas bir genotip ile birlikte maruz kalmanın, yetişkinlikte duygusal empatinin bozulmasına neden olduğu belirlenmiştir.

Travmatik deneyim, özellikle çocuklukta ihmale maruz kalma, bilişsel empatinin daha düşük seviyeleri ile bağlantılıdır (Sesar vd., 2022). Sesar vd. (2022) çocukluk çağı istismarı, duygusal işleme ve borderline kişilik bozukluğu belirtileri arasındaki ilişkileri geriye dönük olarak incelemeyi amaçladıkları çalışmalarını, Hırvatistan ve Bosna-Hersek'ten 227 genç kadın katılımcıdan oluşan bir örneklem üzerinde, çevrimiçi platformlar aracılığıyla gerçekleştirmişlerdir. Çalışmaya katılanların yaş aralığı 17 ile 31 arasında olup, ortalama yaş 23'tür (SS =3.03). Araştırma bulguları, yaşamlarının erken evrelerinde travmatik deneyimler yaşayan bireylerin borderline kişilik bozukluğu geliştirmeye daha yatkın olduklarını ve daha düşük duygu düzenleme ve empati düzeylerine sahip olduklarını göstermektedir. Çalışmanın sonuçlarına göre ihmal, duygusal empatide artış ile ilişkiliyken bilişsel empatide azalma ile ilişki göstermektedir.

BKB ile empatide düşüş arasında ilişki olduğunu belirten literatüre karşın BKB ile empati arasında pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğu işaret eden çalışmalar da mevcuttur. BKB hastalarının geçmiş öykülerinde sıklıkla çocukluk çağı ihmal ve istismarı ile karşılaşmaktadır (Ellison vd., 2018). Calhoun vd. nin (2000), yapmış oldukları çalışma son 3 yılda ağır travmatik olay yaşayan 35'i kadın 19'u erkek yetişkini kapsamaktadır. The Quest Scale ve The Posttraumatic Growth Inventory (PTGI) ölçekleri ile araştırılma yapılmıştır. Bu çalışma sonucu bir kişinin travma ile başa çıkma yoluyla öğrenme sonucunda travma sonrası olumlu psikolojik değişiklikler ve kişisel gelişmeler gösterebileceğini belirtilmektedir. Çocuklukta fiziksel istismar ve ihmal ile beliren yetişkinlikte duygusal empati arasında pozitif ilişki olduğu belirtilmektedir (Sesar vd., 2022). Çocuklukta travmatik bir olay yaşadığını bildiren yetişkinlerin, travmatik bir olay yaşamayan yetişkinlere göre empati düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Greenberg vd., 2018). Ayrıca, Lim ve De Steno (2016) tarafından yapılan çalışmada, geçmişte yaşanan

sıkıntıların şiddetinin artan şefkate yol açabileceğini ve bu bağlantıya empatinin aracılık ettiğini öne sürülmektedir. Bu bulgular, çocukluk çağı travmalarının, bir kişinin başkasının bakış açısını alma, zihinsel ve duygusal durumunu anlama yeteneğini artırdığını ve bu etkinin uzun süreli olduğu ancak travmatik deneyimlerin ciddiyetinin empati düzeyinde aracılık etkisi olabileceğini düşündürmektedir. Bu sonuçlar erken yaşamdaki olumsuz deneyimlerin kişilerarası duyarlılığı artırarak yaşamın ilerleyen dönemlerinde empati gibi yeni yeteneklerinin gelişimini de olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir (Mark vd., 2018).

Borderline kişilik bozukluğu olan kişiler duygu düzenlemede yaşadıkları zorlanmalar ve ruhsal dağınıkların varlığı sebebiyle kişilerarası ilişkilerde karşılarındaki kişileri karışıklık içinde algılamaktadırlar (Faraji & Tezcan, 2022). Borderline kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerin kişiler arası ilişkilerde empati kapasitelerinin değişken ve zayıf olduğu görülmektedir (Guttman & Laporte, 2000). Ritter vd.'nin (2011)'de yapmış olduğu karşılaştırma çalışmasında 27'si BKB tanısı alan birey olmak üzere toplam 127 katılımcı yer almaktadır. BKB tanısı alan bireylerin diğer kişilerin duygularını anlama düzeylerini tespit etmek için Çok Yönlü Empati Testi ve Sosyal Bilişin Değerlendirilmesi Filmi uygulanmış çalışma sonuçları BKB tanısı alan bireylerin sağlıklı kontrol gruplarına göre duygusal empati becerilerinin anlamlı derecede zayıf olduğunu göstermiştir. BKB tanısı alan bireylerin yakın ilişkilerinde zayıf bağlara sahip olmaları; bilişsel empati kapasitesinin zayıf olması ile açıklanırken, sosyal ilişkilerindeki yüzeysellik ve tutarsızlık ise duygusal empati kapasitesinin zayıf olmasıyla açıklanmaktadır (Jeung & Herpetz, 2014).

Bireyin ilk nesnelere ile kurduğu ilişkiler yaşamının ilerleyen yıllarında kurduğu ilişkiler üzerinde önemli etkilerde bulunan bir şablon görevi görmektedir (Başçelik vd., 2022). Empati kökenleri, ilk nesneyle kurulan ilişkilerde geliştirilen bir yeti olması sebebiyle bu süreçteki aksaklıklar, kişiler arası ilişkilerde tekrarlanmaktadır (Salgado vd., 2020). Anne ve baba tutumu empati becerisinin gelişimini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Golomb vd. nin (1994) yapmış oldukları araştırmada borderline kişilik bozukluğu tanısı alan kadın katılımcılar (n=27) ve bunların ailelerinde empati ilişkisi incelenmiştir. Bu araştırma sonucu elde edilen bulgularda ise BKB tanısı alan hastaların annelerinin empati düzeylerinin, BKB tanısı almayan kontrol grubundaki ailelerinin empati düzeylerine göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bununla beraber borderline hastalarının ise empati düzeylerinin diğer katılımcılara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Flury vd. (2008) borderline kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerin diğer insanları "okuma" konusunda alışılmadık derecede isabetli çıkarımları olduğuna yönelik bir çalışma yürütmüşlerdir. İlgili çalışmada bireyler ikili gruplara, her biri bir yüksek düzey BKB özelliği taşıyan ve bir düşük düzey BKB özelliği taşıyan üyeden oluşacak şekilde 38 özdeş gruba ayrılmıştır. Çalışma sonuçları ilk bakışta yüksek düzeyde BKB özellikleri gösteren bireylerin düşük düzeyde BKB'si olanlara göre daha yüksek empatik doğruluk sergilediği belirlenirken yapılan detaylı analizler bu yanlılığın yüksek düzey BKB'li bireylerin düşük BKB'li bireylere göre daha olağandışı, tahmin edilmesi daha zor kişiliklere ve çıkarımı daha zor düşünce ve duygulara sahip olmasının bir sonucu olduğunu ortaya koymuştur. Sonuçlar yüksek düzeyde BKB'ye sahip olmanın bireyleri daha "okunması güç" hale getirdiğini göstermektedir.

Borderline kişilik bozukluğu hastalarının empati becerisinin bozulmasında ihmal ve aile ilişkileri gibi olası çevresel koşullar işaret edilmektedir. Bujalski vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada, borderline kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerde empati düzeyi ile çocukluk çağı travmaları arasında ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 18 ile 19 yaş aralığındaki 2551 lisans öğrencisi katılmıştır. Bu araştırmada Kapsamlı Çocuk Kötü Muamele Ölçeği- Yetişkin Versiyonu (Higgins & McCabe 2001), DSM-IV Eksen II Kişilik Bozuklukları Öz Rapor Taraması için Yapılandırılmış Klinik Görüşme (SCID-II; First ve vd., 1997) ve Kişilerarası Reaktivite Endeksi (Davis, 1983) ölçekleri kullanılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre çocukluk çağında fiziksel istismara uğramış olmanın BKB için risk faktörü oluşturduğu görülmüş ve bilişsel empatinin, çocukluk çağı fiziksel istismarı ile BKB özellikleri ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. BKB için belirleyici kriterlere sahip öğrencilerin bilişsel empati düzeyinin diğer katılımcılara göre düşük olması, ilişkilerin düşük empati becerisi ile yönetildiği görüşünü desteklemiştir. Frank ve Hoffman (1984) tarafından yapılan araştırmada 14'ü BKB tanısı alan birey olmak üzere 24 katılımcı ile çalışılmıştır. Bu araştırmada Borderline kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerin her iki ebeveynlerini de daha ihmalkâr olarak tanımladığı belirtilmiştir. Bu durum çoğunlukla duygusal olarak tanımlanmış, sınırda empati ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Borderline kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerin romantik ilişkilerde sorun yaşadıkları ve zayıf bağlara sahip oldukları bilinmektedir. Borderline kişilik bozukluğu belirtileri arasında yer alan dürtüsellik, kişilerin ilişkilerinin niteliğini etkilediği belirtilmekte, dürtüsellik ön planda olduğu ilişkilerde tartışma ortamına sıkça rastlanmaktadır (Faraji & Tezcan, 2022). Armenti ve Babcock (2017) borderline kişilik bozukluğu tanısı alan bireylerden oluşan heteroseksüel çiftlere yönelik, empati düzeyi ve ilişki çatışması arasındaki ilişkiyi incelemiş, borderline kişilik bozukluğu tanısı alan erkeklerin, eşlerinin deneyimlerini orantısız bir şekilde kişisel olarak algılamaları eşleriyle çatışma zamanlarında aşırı dürtüsel davranış sergilemelerine neden olabileceğini göstermişlerdir. Bununla beraber eşlerine şiddet uygulayan erkek katılımcılarda bilişsel empati eksikliğiyle beraber aşırı dürtüsellik görülmüştür. Bireylerin empati beceri eksikliklerine yönelik farkındalık kazanmalarının, ilişkideki çatışmaları en aza indirmeye ve şiddeti azaltmaya katkı sağlayabileceği savunulmuştur.

Matzke vd.'nin (2014) yapmış olduğu araştırmada BKB hastalarının farklı duygulara karşı sergilenen yüz ifadelerini yorumlamaları ve duyguları tanımlamaları üzerine odaklanılmıştır. Bu araştırmaya Almanya Rostock Üniversitesi Hastanesinin Psikiyatri Bölümündeki yatan ve ayakta tedavi olan 28 BKB tanısı alan birey ile farklı meslek gruplarından olan 28 kişiden oluşan sağlıklı kontrol grubu katılmıştır. BKB tanısı alan bireylerin, empatinin temel bir biçimi olarak yorumlanabilecek artan yüz taklitleri gösterdikleri varsaydıkları çalışmanın sonuçları arasındadır. BKB'de corrugator supercilii kasının artırılmış aktivasyonu (yani kaş çatma) ile tüm olumsuz ifade gösterilerine tepki verme yönünde genel bir eğilimin varlığına işaret etmektedir. Bu bulgu Matzke vd. (2014) tarafından BKB'de empatinin değil artmış olumsuzluk yanlılığının kanıtı olarak yorumlanmaktadır.

Kılıç vd.'nin (2020), sağlıklı kontroller ile BKB tanısı alan bireyler arasında empati, aleksitimi özellikleri ve zihin kuramı açısından farklılıkları belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, BKB tanısı alan 35 birey ve 35 sağlıklı kontrol çalışmaya dahil edilmiştir. Klinik değişkenleri ölçmek için Empati Katsayısı (EQ), Gözlerden Zihni Okuma Testi (RMET), Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAS-20), Barratt

Dürtüsellik Ölçeği-11 (BIS-11) ve Beck Depresyon Envanteri (BDI) kullanılmıştır. BKB grubunun kontrol grubuna göre anlamlı derecede daha düşük göz okuma becerisi düzeylerine sahip oldukları, aleksitimi ve depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğunun belirlenmesine karşı BKB ve kontrol grupları arasında empati puanlarında anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Bu durum aleksitimi düzeylerindeki yükseklik nedeniyle duygularını tanımlamakta güçlük çeken BKB hastalarının, yüz duygularının algılanmasında eksiklikler gösterme eğiliminde olabileceği ve bu durumun sosyal sinyallerin yanlış algılanmasına yol açarak sosyal durumlarda aşırı duygusal yoğunluğa ve gerginliğe neden olabileceği şeklinde yorumlanmaktadır (Kılıç vd., 2020).

Sonuç

Borderline ve empati arasındaki ilişkiye dair yapılan araştırmaların incelendiği bu çalışmanın sonucunda, borderline kişilik bozukluğu tanısı olan bireylerin empati düzeylerinin sağlıklı örnekleme kıyasla genel itibarıyla daha düşük olduğu (Armenti & Babcock, 2017; Bujalski vd., 2017; Gunderson vd., 1981; Guttman & Laporte, 2000; Ritter vd., 2011) ve bu ilişkide olumsuz ya da travmatik yaşantıların etkinliğinin söz konusu olduğu görülmektedir (Eidelman-Rothman, 2016; Armenti & Babcock, 2017; Wingefeld vd., 2018). İlgili çalışmalar incelendiğinde empati düzeylerindeki genel düşüşün özellikle bilişsel empatideki zayıflık nedeniyle olduğu sonucuna varılmakta (Grzegorzewski vd., 2019) ve bilişsel empatide yaşanan güçlüğün bireylerin kişilerarası ilişkilerindeki bozulmanın sebeplerinden biri olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte borderline kişilik bozukluğunda hasarlı alanın duygusal empati olduğunu belirten çalışmalar da mevcuttur (Jeung & Herpetz, 2014; Ritter vd., 2011; Grimm vd., 2017). Bilişsel empatide yaşanan güçlüğün borderline hastaların terk edilme ve reddedilmeye yönelik duyarlılıkları dolayısıyla zihinsel süreçlerinin bu alan üzerinde fazlasıyla yoğunlaşması sonucu, karşılarındaki bireyin bakış açısını hatalı değerlendirmelerinden ileri geldiği düşünülmekte, Maltzke vd.'nin (2014) çalışması bu düşüncüyü desteklemektedir. Borderline kişilik bozukluğunun varlığı yalnızca bireyin ortaya koyduğu empati düzeyini düşürmekle kalmamakta, aynı zamanda bireyin karşılarındaki kişiden alabileceği empatiyi de azaltmaktadır (Flury vd., 2008). Borderline kişilik bozukluğu ve empati ilişkisinde anne-baba tutumlarının etkisi vurgulanmaktadır (Frank & Hoffman, 1984; Golomb vd., 1994; Salgado vd., 2020). Bununla birlikte çocukluk çağı travmatik yaşantıları hem empati üzerinde etkide bulunmakta hem de borderline kişilik bozukluğu gelişimi için yatkınlaştırıcı bir çevre oluşturmaktadır. Ancak çocukluk çağı travmalarının empati yetisi üzerindeki etkileri konusunda araştırmacılar arasında bir fikir birliği bulunmamakta; kimi çalışmacılar çocukluk çağı travmatik deneyimlerinin empatiyi arttırıcı etkisinden bahsederken (Greenberg vd., 2018; Lim & DeSteno, 2016; Mark vd., 2018; Sesar vd., 2022) kimi çalışmacılar çocukluk çağı travmatik deneyimlerini daha düşük empati düzeyleri ile ilişkilendirmektedir (Birn vd., 2017; Decety & Jaskson, 2013; Eidelman-Rothman, 2016; Grimm vd., 2017; Herzber & Gunnar, 2020; McLaughlin & Lambert, 2017; Salgado vd., 2020; Sesar vd., 2022).

Literatürden elde edilen bulgular sonucunda, BKB tanısı alan bireylerle çalışan klinisyenlerin, özellikle çocukluk çağı travması ya da olumsuz yaşantılar söz konusu olduğunda bu kişilerin empati düzeylerini belirleme ve bu konudaki aksaklıkları gidermeye yönelik psikoterapötik çalışmalarının bireylerin temel sorun alanlarının başında gelen kişilerarası ilişkilerine olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir. Sonraki çalışmalarda borderline kişilik bozukluğu ve empati ilişkisinde reddedilme

duyarlılığının rolünün incelenmesi önerilmektedir. Reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireyler, farkında olmadan, reddedilmeye dair ipuçları aradıklarından bu ön beklentinin bireylerin zihninde bir “çapa takılması” etkisi yaratması ve empati becerilerini olumsuz şekilde etkilemesi beklenmektedir. Ayrıca, gelecek çalışmalarda daha detaylı bilgi edinimi için boylamsal çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmüştür. Bu sayede neden sonuç ilişkisine dair bilgilere ve sonuçlara daha iyi ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Etik Kurul İzni

Bu makale, etik kurul izni gerektiren bir çalışma grubunda yer almamaktadır.

Kaynakça

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5)*. American Psychiatric Pub
- Armenti, N. A., & Babcock, J. C. (2018). Psychophysiological reactivity profiles of partner-violent men with borderline or psychopathic personality features: the role of empathy. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 62(11), 3337-3354.
- Baron Cohen, S., & Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient: An investigation of adults with asperger syndrome or high functioning autism, and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34(2), 163–175. <https://doi.org/10.1023/b:jadd.0000022607.19833.00>
- Başçelik, E., Faraji, H., & Güler, K. (2022). Psikanalitik kuram ve şema teorisi çerçevesinde annelerimiz, babalarımız ve romantik ilişkilerimiz. *Nobel Akademik Yayıncılık*.
- Bazanis, E., Rogers, R. D., Dowson, J. H., Taylor, P., Meux, C., Staley, C., Nevinson- Andrews, D., Taylor, C., Robbins, T. W., & Sahakian, B. J. (2002). Neurocognitive deficits in decision-making and planning of patients with DSM-III-R borderline personality disorder. *Psychological Medicine*, 32(8), 1395–1405. <https://doi.org/10.1017/s0033291702006657>
- Beck, J. S., & Beck, A. T. (1995). *Cognitive therapy: Basics and beyond*. Guilford press.
- Birn, R. M., Roeber B. J., & Pollak S. D. (2017). Early childhood stress exposure, reward pathways, and adult decision making. *Proceedings of the National Academy of Science*, 114(51), 13549-13554. <https://doi.org/10.1073/pnas.1708791114>
- Bornovalova, M. A., Huijbregtse, B. M., Hicks, B. M., Keyes, M., McGue, M., & Iacono, W. (2013). Tests of a direct effect of childhood abuse on adult borderline personality disorder traits: A longitudinal discordant twin design. *Journal of Abnormal Psychology*, 122(1), 180–194. <https://doi.org/10.1037/a0028328>
- Brück, C., Derstroff, S., Jacob, H., Wolf-Arehult, M., Wekenmann, S., & Wildgruber, D. (2017). Perception of verbal and nonverbal emotional signals in women with borderline personality disorder: evidence of a negative bias and an increased reliance on nonverbal cues. *Journal of Personality Disorders*, 31(2), 221–231.
- Brüne, M. (2005). Theory of mind in schizophrenia: A review of the literature. *Schizophrenia Bulletin*, 31(1), 2142. <https://doi.org/10.1093/schbul/sbi002>
- Bujalski, A. S., Chesin, M. S., & Jeglic, E. L. (2017). Cognitive empathy partially mediates the relationship between childhood physical abuse and borderline personality disorder features in college students. *Current Psychology*, 38(1), 121–127. <https://doi.org/10.1007/s12144-017-9597-5>
- Calhoun, L. G., Cann, A., Tedeschi, R. G., & McMillan, J. (2000). A correlational test of the relationship between growth, religion, and cognitive processing. *Journal of Traumatic Stress*, 13(5), 521–527. <https://doi.org/10.1023/a:1007745627077>
- Cattane, N., Rossi, R., Lanfredi, M., & Cattaneo, A. (2017). Borderline personality disorder and childhood trauma: Exploring the affected biological systems and mechanisms. *BMC Psychiatry*, 17(1). <https://doi.org/10.1186/s12888-017-1383-2>
- Clarke, P. (1984). What kind of discipline is most likely to lead to empathic behaviour in classrooms. *History and Social Science Teacher*, 19, 240-241.

- Cohen, D., & Strayer, J. (1996). Empathy in conduct-disordered and comparison youth. *Developmental Psychology*, 32(6), 988–998. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.32.6.988>
- Courtney-Seidler, E. A., Klein, D., & Miller, A. L. (2013). Borderline personality disorder in adolescents. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 20(4), 425–444. <https://doi.org/10.1111/cpsp.12051>
- Daros, A. R., Zakzanis, K. K., Ruocco, A. C. (2013). Facial emotion recognition in borderline personality disorder. *Psychological Medicine*, 43(9), 1953–1963.
- Davidov, M., & Grusec, J. E. (2006). Untangling the links of parental responsiveness to distress and warmth to child outcomes. *Child Development*, 77(1), 44–58. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00855.x>
- Decety, J., & Jackson, P. L. (2013). A Social-neuroscience perspective on empathy. *Current Directions in Psychological Science*, 15(2), 54–58. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2006.00406.x>
- Dimopoulou, T., Tarazi, F.I., & Tsapakis, E.M. (2017). Clinical and therapeutic role of mentalization in schizophrenia a review. *CNS Spectrums*, 22(6), 450–462. <https://doi.org/10.1017/S1092852916000687>
- Eidelman-Rothman, M., Goldstein, A., Weisman, O., Schneiderman, I., Zagoory-Sharon, O., Decety, J., & Feldman, R. (2016). Prior exposure to extreme pain alters neural response to pain in others. *Cognitive Affective & Behavioral Neuroscience*, 16(4), 662–671. <https://doi.org/10.3758/s13415-016-0422-7>
- Eisenberg, N., & Fabes, R. A. (1990). Empathy: Conceptualization, measurement, and relation to prosocial behavior. *Motivation and Emotion*, 14(2), 131–149. <https://doi.org/10.1007/bf00991640>
- Eisenberg, N., & Lennon, R. (1983). Sex differences in empathy and related capacities. *Psychological Bulletin*, 94(1), 100–131. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.94.1.100>
- Ellison, W. D., Rosenstein, L. K., Morgan, T. A., & Zimmerman, M. (2018). Community and clinical epidemiology of borderline personality disorder. *Psychiatric Clinics of North America*, 41(4), 561–573. <https://doi.org/10.1016/j.psc.2018.07.008>
- Emery, E. J. (1987). Empathy: Psychoanalytic and client centered. *American Psychologist*, 42(5), 513–515. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.42.5.513.b>
- Ersoy, E., & Köşger, F. (2016). Empati: Tanımı ve önemi. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 9-17.
- Faraji, H., & Tezcan, A. E. (2022). *Borderline kişilik bozukluğu*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Faraji, H., & Güler, K. (2021). Borderline personality traits and self handicapping. *International Journal of Current Research*, 13(6), 17683-17689.
- Faraji, H. (2021). Borderline kişilik bozukluğunun ergenlik döneminde belirlenmesine dair bir değerlendirme, *OPUS Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(43), 7141-7166.
- Flasbeck, V., Enzi, B., & Brüne, M. (2017). Altered empathy for psychological and physical pain in borderline personality disorder. *Journal of personality disorders*, 31(5), 689-708. [doi:10.1015/pedi.2017.31.5.689](https://doi.org/10.1015/pedi.2017.31.5.689)
- Flury, J. M., Ickes, W., & Schweinle, W. (2008). The borderline empathy effect: Do high BKB individuals have greater empathic ability or are they just more difficult to read. *Journal of Research in Personality*, 42(2), 312-332.
- Fonagy, P., & Bateman, A. (2008). The development of borderline personality disorder a mentalizing model. *Journal of Personality Disorders*, 22(1), 4–21. <https://doi.org/10.1521/pedi.2008.22.1.4>

- Fonagy, P., Luyten, P., & Allison, E. (2015). Epistemic petrification and the restoration of epistemic trust: a new conceptualization of borderline personality disorder and its psychosocial treatment. *Journal of Personality Disorders, 29*(5), 575–609. <https://doi.org/10.1521/pedi.2015.29.5.575>
- Fonagy, P., & Bateman, A.W. (2016). Adversity, attachment, and mentalizing. *Comprehensive Psychiatry, 64*, 59–66.
- Frank, H., & Hoffman, N. (1986). Borderline empathy: an empirical investigation. *Comprehensive Psychiatry, 27*(4), 387–395. [https://doi.org/10.1016/0010-440x\(86\)90015-5](https://doi.org/10.1016/0010-440x(86)90015-5)
- Freud, S. (1920). *Group psychology and the analysis of the ego*. Hogart Press.
- Garber, J., Robinson, N. S., & Valentiner, D. (1997). The relation between parenting and adolescent depression. *Journal of Adolescent Research, 12*(1), 12–33. <https://doi.org/10.1177/0743554897121003>
- Gladstein, G. A., & Feldstein, J. C. (1983). Using film to increase counselor empathic experiences. *Counselor Education and Supervision, 23*(2), 125–131. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6978.1983.tb00596.x>
- Goleman, D. (1999). *Duygusal zekâ* (13. Baskı). Varlık Yayınları.
- Golomb, A., Ludolph, P., Westen, D., Block, M. J., Maurer, P., & Wiss, F. C. (1994). Maternal empathy, family chaos, and the etiology of borderline personality disorder. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 42*(2), 525–548. <https://doi.org/10.1177/000306519404200209>
- Grant, B. F., Chou, S. P., Goldstein, R. B., Huang, B., Stinson, F. S., Saha, T. D., Smith, S. M., Dawson, D. S., Pulay, A. J., Pickering, R. P., & Ruan, W. J. (2008). Prevalence, correlates, disability, and comorbidity of DSM-IV borderline personality disorder. *The Journal of Clinical Psychiatry, 69*(4), 533–545. <https://doi.org/10.4088/jcp.v69n0404>
- Grimm, S., Wirth, K., Fan, Y., Weigand, A., Gartner, M., Feeser, M., Dziobek, I., Bajbouj, M. & Aust, S. (2017). The interaction of corticotropin releasing hormone receptor gene and early life stress on emotional empathy. *Behavioural Brain Research, 329*, 180-185. <https://doi.org/10.1016/j.bbr.2017.04.047>
- Grzegorzewski, P., Kulesza, M., Pluta, A., Iqbal, Z., & Kucharska, K. (2019). Assessing self-reported empathy and altruism in patients suffering from enduring borderline personality disorder. *Psychiatry Research, 273*, 798-807.
- Gunderson, J. G., Kolb, J. E., & Austin, V. (1981). The diagnostic interview for borderline patients. *The American Journal of Psychiatry, 138*(7), 896–903. <https://doi.org/10.1176/ajp.138.7.896>
- Guttman, H. A., & Laporte, L. (2000). Empathy in families of women with borderline personality disorder, anorexia nervosa and a control group. *Family Process, 39*(3), 345–358. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2000.39306.x>
- Herzberg, M. P., & Gunnar, M. R. (2020). Early life stress and brain function: Activity and connectivity associated with processing emotion and reward. *NeuroImage, 209*, 116493. <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2019.116493>
- Hoffman, M. L. (1977). Sex differences in empathy and related behaviors. *Psychological Bulletin, 84*(4), 712–722. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.84.4.712>
- Hoffman, N., & Frank, H. (1987). Borderline empathy and borderline pathology: constitutional considerations. *Comprehensive psychiatry, 28*(5), 412-415.

- Ickes, W., Buysse, A. N. N., Pham, H. A. O., Rivers, K., Erickson, J. R., Hancock, M., ... & Gesn, P. R. (2000). On the difficulty of distinguishing "good" and "poor" perceivers: A social relations analysis of empathic accuracy data. *Personal Relationships*, 7(2), 219-234. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2000.tb00013.x>
- Jeung, H., & Herpertz, S. C. (2014). Impairments of interpersonal functioning: Empathy and intimacy in borderline personality disorder. *Psychopathology*, 47(4), 220-234. <https://doi.org/10.1159/000357191>
- Johnson, J. G., Cohen, P., Brown, J., Smailes, E. M., & Bernstein, D. P. (1999). Childhood maltreatment increases risk for personality disorders during early adulthood. *Archives of General Psychiatry*, 56(7), 600-606. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.56.7.600>
- Kiliç, F., Demirdas, A., Isik, Ü., Akkus, M., Atay, I. M., & Kuzugüdenlioglu, D. (2020). Empathy, alexithymia, and theory of mind in borderline personality disorder. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 208(9), 736-741. doi: 10.1097/NMD.0000000000001196
- King-Casas, B., Sharp, C., Lomax-Bream, L., Lohrenz, T., Fonagy, P., & Montague, P.R. (2008). The rupture and repair of cooperation in borderline personality disorder. *Science*, 321, 806-810. DOI: 10.1126/science.1156902
- Knight, R. P. (1953). Borderline states. *International Universities Press*, 203-215. <https://doi.org/10.1037/10633-012>
- Kohn, A. (1991). Caring kids: The role of the schools. *Phi Delta Kappa*, 72, 496-506.
- Kohut, H. (1959). Introspection, empathy, and psychoanalysis an examination of the relationship between mode of observation and theory. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 7(3), 459-483. <https://doi.org/10.1177/000306515900700304>
- Kohut, H. (1977). *The restoration of the self*. Int.University Press.
- Krohn, A. (1974). Borderline" empathy" and differentiation of object representations: a contribution to the psychology of object relations. *International Journal of Psychoanalytic Psychotherapy*, 3(2), 142-165.
- Kutlu, M. (2018). Borderline kişilik bozukluğu: bir gözden geçirme . *Medeniyet Araştırmaları Dergisi* , 3(5), 11-20.
- Lazarus, S.A., Cheavens, J.S., Festa, F., & Zachary-Rosenthal, M. (2014). Interpersonal functioning in borderline personality disorder: a systematic review of behavioral and laboratory-based assessments. *Clinical Psychology*, 34, 193- 205. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2014.01.007>
- Leichsenring, F., Leibing, E., Kruse, J., New, A. S., & Leweke, F. (2011). Borderline personality disorder. *The Lancet*, 377(9759), 74-84. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(10\)61422-5](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(10)61422-5)
- Lim, D., & De Steno, D. (2016). Suffering and compassion: the links among adverse life experience, empathy, compassion and prosocial behaviour. *Emotion* 16(2), 175-182. <https://doi.apa.org/doi/10.1037/emo0000144>
- Mark K., M., Stevelink S., A., M., Choi J., & Fear T., N. (2018). Post-traumatic growth in the military: a systematic review. *Occupational and Environmental Medicine*, 75(12), 904-915. <https://doi.org/10.1136/oemed-2018-105166>
- Matzke, B., Herpertz, S.C., Berger, C., Fleischer, M., & Domes, G. (2014). Facial reactions during emotion recognition in borderline personality disorder: a facial electromyography study. *Psychopathology*, 47(2), 101-110. <https://doi.org/10.1159/000351122>

- McLaughlin, K., A., & Lambert, H., K. (2017). Child trauma exposure and psychopathology: mechanism of risk and resilience. *Current Opinion in Psychology*, 14, 29-34. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.10.004>
- Mehrabian, A., & Epstein, N. (1972). A measure of emotional empathy. *Journal of Personality*, 40(4), 525–543. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1972.tb00078.x>
- Michalska, K. J., Kinzler, K. D., & Decety, J. (2013). Age-related sex differences in explicit measures of empathy do not predict brain responses across childhood and adolescence. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 3, 22–32. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2012.08.001>
- Miller, P. A., & Eisenberg, N. (1988). The relation of empathy to aggressive and externalizing/antisocial behavior. *Psychological Bulletin*, 103(3), 324–344. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.103.3.324>
- Milton, D. E., Heasman, B., & Sheppard, E. (2018). Double empathy. *Encyclopedia of Autism Spectrum Disorders*, 1–8. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-6435-8_102273-1
- Mitchell, A. E., Dickens, G. L., & Picchioni, M. M. (2014). Facial emotion processing in borderline personality disorder: a systematic review and meta-analysis. *Neuropsychol Rev*, 24, 166–184. <https://doi.org/10.1007/s11065-014-9254-9>
- Montag, C., Gallinat, J., & Heinz, A. (2008). Theodor Lipps and the concept of empathy: 1851–1914. *American Journal of Psychiatry*, 165(10), 1261–1261. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2008.07081283>
- Niedtfeld, I. (2017). Experimental investigation of cognitive and affective empathy in borderline personality disorder: effects of ambiguity in multimodal social information processing. *Psychiatry Research*, 253, 58-63. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.03.037>
- Németh, N., Mátrai, P., Hegyi, P., Czéh, B., Czopf, L., Hussain, A., Pammer, J., Szabó, I., Solymár, M., Kiss, L., PetraHartmann, P., Lilla, A., Szilágyik A.L., Kiss, Z., & Simone, M. (2018). Theory of mind disturbances in borderline personality disorder: A meta-analysis. *Psychiatry Research*, 270, 143–153. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.08.049>
- Padilla-Walker, L. M., & Christensen, K. J. (2010). Empathy and self-regulation as mediators between parenting and adolescents' prosocial behavior toward strangers, friends, and family. *Journal of Research on Adolescence*, 21(3), 545–551. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00695.x>
- Plomin, R., DeFries, J. C., Craig, I. W., & McGuffin, P. (2003). Behavioral genetics. İçinde R. Plomin, J. C. DeFries, I. W. Craig, & P. McGuffin (Ed.), *Behavioral genetics in the postgenomic era* (s. 3–15). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10480-001>
- Porter C, Palmier-Claus J, Branitsky A, Mansell W, Warwick H, Varese F. (2020). Childhood adversity and borderline personality disorder: a meta-analysis. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 141(1), 6–20.
- Reich, R. B., Vera, S. C., Marino, M. F., Levin, A., Yong, L., & Frankenburg, F. R. (1997). Reported pathological childhood experiences associated with the development of borderline personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 154(8), 1101–1106. <https://doi.org/10.1176/ajp.154.8.1101>
- Ritter, K., Dziobek, I., Preißler, S., Rüter, A., Vater, A., Fydrich, T., Lammers, C. H., Heekeren, H. R., & Roepke, S. (2011). Lack of empathy in patients with narcissistic personality disorder. *Psychiatry Research*, 187(1-2), 241–247. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2010.09.013>
- Roepke, S., Vater, A., Preissler, S., Heekeren, H. R., & Dziobek, I. (2013). Social cognition in borderline personality disorder. *Front Neurosci*, 6, 195. <https://doi.org/10.3389/fnins.2012.00195>

- Rogers, C. R. (1957). Training individuals to engage in the therapeutic process. *Psychology and Mental Health*, 76–92. <https://doi.org/10.1037/10791-006>
- Rogers, C. R. (1983). Empatik olmak degeri anlasılmamis bir varolus seklidir. Çev. Akkoyun, F. *Ankara Üniversitesi Egitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16, 103-124.
- Salgado, R. M., Pedrosa, R., & Bastos-Leite, A. J. (2020). Dysfunction of empathy and related processes in borderline personality disorder: A systematic review. *Harvard Review of Psychiatry*, 28(4), 238–254. <https://doi.org/10.1097/hrp.0000000000000260>
- Seidel, E. M., Pfabigan, D. M., Keckeis, K., Wucherer, A. M., Jahn, T., Lamm, C., & Derntl, B. (2013). Empathic competencies in violent offenders. *Psychiatry Research*, 210(3), 1168–1175. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2013.08.027>
- Sesar, K., Dodaj, A., & Kovačević, M. (2022). Childhood maltreatment, aspects of emotional processing and borderline personality disorder. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 10(1), 1–28. <https://doi.org/10.13129/2282-1619/mjcp-3373>
- Smith, A. (2013). Autism, borderline personality disorder, and empathy. *Emotion Review*, 5(2), 223–224. <https://doi.org/10.1177/1754073912469685>
- Sperber, D., Clément, F., Heintz, C., Mascaro, O., Mercier, H., Origgi, G., & Wilson, D. (2010). Epistemic vigilance. *Mind and Language*, 25(4), 359–393. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0017.2010.01394.x>
- Sperber, D., & Wilson, D. (2002). Pragmatics, modularity and mind-reading. *Mind & Language*, 17(1-2), 3–23. <https://doi.org/10.1111/1468-0017.00186>
- Titchener, E. B. (1909). *Lectures on the experimental psychology of the thought-processes*. MacMillan Co. <https://doi.org/10.1037/10877-000>
- Torgersen, S. (2000). Genetics of patients with borderline personality disorder. *Psychiatric Clinics of North America*, 23(1), 1–9. [https://doi.org/10.1016/s0193-953x\(05\)70139-8](https://doi.org/10.1016/s0193-953x(05)70139-8)
- Wingenfeld, K., Duesenberg, M., Fleischer, J., Roepke, S., Dziobek, I., Otte, C., & Wolf, O. T. (2018). Psychosocial stress differentially affects emotional empathy in women with borderline personality disorder and healthy controls. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 137(3), 206-215.
- Winnicott, D. (2019). *Oyun ve gerçeklik* (4. Basım). Metis Yayınları.
- Wispé, L. (1987). History of the concept of empathy. İçinde N. Eisenberg & J. Strayer (Ed), *Empathy and its development* (s. 17–37). Cambridge University Press.
- Witt, S. H., Streit, F., Jungkunz, M., Frank, J., Awasthi, S., Reinbold, C. S., Treutlein, J., Degenhardt, F., Forstner, A. J., Heilmann-Heimbach, S., Dietl, L., Schwarze, C. E., Schendel, D., Strohmaier, J., Abdellaoui, A., Adolfsson, R., Air, T. M., Akil, H., Alda, M., Rietschel, M. (2017). Genome-wide association study of borderline personality disorder reveals genetic overlap with bipolar disorder, major depression and schizophrenia. *Translational Psychiatry*, 7(6), 1155. <https://doi.org/10.1038/tp.2017.115>
- World Health Organization (1992). International statistical classification of diseases and related health problems (ICD-10). World Health Organization, Geneva. <https://www.scirp.org/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=428773>
- Yen, S., Peters, J. R., Nishar, S., Grilo, C. M., Sanislow, C. A., Shea, M. T., ... & Skodol, A. E. (2021). Association of borderline personality disorder criteria with suicide attempts: Findings from the

collaborative longitudinal study of personality disorders over 10 years of follow-up. *JAMA psychiatry*, 78(2), 187-194.

Zanarini, M. C. (2000). Childhood experiences associated with the development of borderline personality disorder. *Psychiatric Clinics of North America*, 23(1), 89–101. [https://doi.org/10.1016/s0193-953x\(05\)70145-3](https://doi.org/10.1016/s0193-953x(05)70145-3)

Zanarini, M. C., Frankenburg, F. R., Hennen, J., Reich, D. B., & Silk, K. R. (2006). Prediction of the 10-year course of borderline personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 163(5), 827–832. <https://doi.org/10.1176/ajp.2006.163.5.827>

